

232

231-233. Transformatorstation in de Van Diepenburchstraat van M.J.Lutman (Gemeentewerken), 1942.

In 1942 bouwde de Habo in de Van Diepenburchstraat, frontaal gericht op de Van Maudricstraat een transformatorstation in opdracht van het Gemeentelijk Energiebedrijf. Het werd door één van de architecten van Gemeentewerken, M.J.Lutman, ontworpen. Op last van het toenmalige Departement van Defensie werden, gezien de oorlogsomstandigheden, verzwaarde constructies toegepast en was ondermeer het gebruik van ramen in de bedrijfsruimten verboden. Alhoewel de omhulling – in tegenstelling tot de elektrische installatie – secundair is, is de invloed die dit gebouw op zijn omgeving uitoefent bepaald niet bescheiden: zwaar aangezette en breed uitgemeten omlijstingen van de op de transformator uitkomende deuren, het centraal opgestelde standbeeld van Dirk Bus en de zes grote ronde ventilatieroosters. Ventilatioeroosters die bij de verbouwing in 1963 zijn dichtgemetseld, toen op het dak ventilatieschachten werden geplaatst. Ook na de oorlog zullen de transformatorgebouwen zich willen meten met centraal in de gemeenschap staande gebouwen als kerken, bankgebouwen of stadhuisen. Nog onopgehelderd is de overeenkomst in detaillering met het Haags stadhuis van de andere architect J.M.Luthmann, dat in 1954 is gereedgekomen, behalve dan dat de directie van de bouw door Luthmann en de dienst van Gemeentewerken werd gevoerd (De heer G.Kelfkens had de leiding van de tekenkamer). Het bouwwerk van M.J.Lutman heeft door z'n axiale positie, en omringd met scholen, wel een zeer bijzondere plaats gekregen. Toch heeft het aparte metselwerk van de brede deuroplijstingen en de stedenbouwkundige positie nog een functionele reden. Ten behoeve van de vervanging van de transformatoren zal het metselwerk weggebroken en gemakkelijk weer teruggebouwd moeten kunnen worden. Bovendien zal tijdens een explosie van een transformator de gevel niet tegen tegenoverstaande huizen mogen worden uitgeblazen. De transformatorcellen regelen de spanning van de hoogspanningsleidingen, die van diverse centrales afkomstig kunnen zijn, omlaag van 150.000 volt tot 10.000 volt of 3.000 volt. Bij onderstations wordt de spanning van 25.000 volt tot 10.000 of 3.000 volt. De bekende

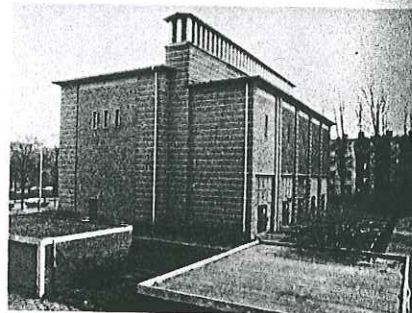
232

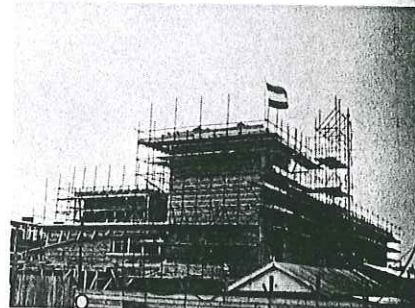
233

234

transformatorhuisjes in de stad brengen deze spanning tenslotte terug tot 380 of 220 volt. Naast de ruimte voor de transformatoren, die te herkennen is aan de 'uitbreekbare' wanden en de ventilatieschachten op het dak, bevindt zich in een dergelijk gebouw nog een schakelruimte. In het schakelstation aan de Van Diepenburchstraat bevindt deze zich dus aan de achterzijde. De zes cirkels en het standbeeld herinneren aan het vormbeginsel zoals dit door de in 1938 uit de functionalistisch geïnspireerde architectenvereniging 'De 8 & Opbouw' getreden 'groep '32' werd gehuldigd. Waarom zou een gebouw niet monumentaal mogen zijn, en waarom waren ornamenten verboden, vroegen architecten als Arthur Staal, Komter, Holt, Duintjer, Zanstra en Sijmons zich af. Bij deze, weliswaar aarzelende, terugkeer naar het ornament herkent men ook de zeer eigenzinnige vormgeving van de aanvankelijk door het Functionalisme geboeide architect, van vooral stationsgebouwen, ir.S.van Ravesteyn.

235

237 236

